

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Ха Ян Ли

**„Политика на многоезичие и мултикултурализъм в Европа:
сравнение с Корея”**

за получаване на образователната и научна степен „доктор”

по професионално направление 3.3. Политически науки, шифър

**05.11.02 Политология (Европеистика - Политологични изследвания на
ЕС – Европейска идентичност)**

Рецензент: проф. дфн Александър Федотов

Дисертацията на Ха Ин Ли (имената са според българските правила: лично име, а след това фамилно име, докато на корейски словоредът е обратен – Ли Ха Ян) включва увод, пет глави, заключение, приложения, библиография с обем от около 250 страници.

Докторантът е гражданин на Република Корея, а дисертацията е написана на английски език. Авторефератът е подготвен на български език, който авторът на дисертацията владее много добре.

Като кореист бих искал да подчертая, че в тази дисертацията за първи път у нас се прави опит за успоредяване на развитието на съвременните корейско и европейско общество (това на България и Германия), анализирано през призмата на мултикултурализма и многоезичието.

Авторът, който прекрасно познава състоянието и развитието на съвременното корейско общество (тук и по-нататък става дума за Република Корея), през последните години живее в България, което предполага, че дисертационният труд почива върху задълбочени наблюдения и анализи на случващото се както в България, така и в Европа.

Добре се знае, че повечето европейски държави имат опит в провеждането на политики на мултикултурализъм и многоезичие и този

опит е изключително полезен за Корея, чието население до скоро е било хомогенно. Казано с други думи, намирам, че тази дисертация, освен научен принос, има не по-малко важна практическа стойност: понастоящем в Република Корея се наблюдават значителни миграционни процеси, свързани с разширяването на пазара на труда и определени демографски диспропорции. Нещо повече, очаква се до 2027 г. чуждестранните имигранти в Корея да бъдат около 10%. Това налага по-активно провеждане на политика на мултикултурализъм и многоезичие от страна на държавата.

Извън всякакво съмнение, тази политика трябва да бъде насочена към цялото корейско общество (местно и новодошло), като необходимите за целта практики трябва да се реализират още в детска (предучилищна и училищна) възраст.

Въпреки че целевата група в рамките на политиката на мултикултурализъм са чужденците, които се заселват трайно в Република Корея, убедено твърдя, че съответна работа трябва да се провежда и с местното корейско население.

Това ми дава основание да задам и първия въпрос към докторанта: какви действия според Вас трябва да предприемат корейските институции, за да подготвят местното население за посрещане на чужди граждани, заселващи се в Република Корея?

Споделям мнението на докторанта, че практическото обучение по корейски език е изключително важно за адаптирането и интегрирането в корейското общество на децата от смесени бракове и децата, родени от живущи в Корея родители-чужденци.

От това произлиза и острата необходимост за провеждане на по-специални езикови политики на предучилищно и училищно равнище. Чрез научаването на корейски език такива деца по-лесно навлизат в самата корейска култура и се приобщават към съвременното корейско общество.

Вторият ми въпрос към докторанта се състои в следното: трябва ли, и ако – да, тогава до каква степен, в корейските училища да се преподават майчините (в повечето случаи наистина става дума за майчин език) езици, такива като тагалски, виетнамски, кхмерски, тайски и т.н.?

Като че ли мултикултурализмът може да бъде сведен до някаква теоретична рамка, която, къде успешно, къде не много успешно, може да се използва в една или друга държава. Това се дискутира в първата глава от дисертацията. Но сме свидетели както на плачевния резултат от провеждането на такава политика в Европа, така и на значително по-добри резултати в Канада. Къде е истината? Къде е, ако го има, общият знаменател? Струва ми се, че рамката може да бъде само теоретична, на практика нещата са далеч по-сложни и по-специфични. Балансът между тъй наречените приемащи и прииждащи винаги е различен – в зависимост от броя на последните, от специфичните им културни и верски традиции.

Точно затова са толкова полезни втората, третата и четвъртата глави, които съответно описват немския, българския и корейския случай. Два примера за придобити и изпробвани мултикултурни и езикови практики – тук визирам Германия и България, от една страна, – и Корея, пред която стои сериозната задача да намери необходимия инструментариум, от друга.

„Динамична Корея” – такъв бе националният слоган на Корея през последните десет-петнадесет години. Република Корея наистина демонстрира небивало темпо в развитието на своята икономика (11-13 икономическа сила в света), култура (прочутата „корейска вълна” *халлю*) и общество (ръст на населението и голямо увеличаване на продължителността на живота).

Ала не бива да забравяме, че модернизмът и динамизмът на Корея почива върху трепетното отношение към традиционните ценности, особено в областта на културата и обществените регулации. Дали това

улеснява организирането и провеждането на мултикултурни и езикови политики? Това е третият ми въпрос към докторанта.

В четвъртата глава на дисертацията правилно и точно е описано сегашното състояние на мултикултурализма в Корея. Подчертава се, че държавата възприема този проблем – мултикултурализъм и многоезичие – по начин, отличаващ се от анализираните немски и български закони и практики. При все че корейските държавни институции са принудени да „забележат” трудовите и т.нар. брачни имигранти, техният брой все още не изисква формиране на цялостна политика, или „корейска теоретична рамка” на феномена, наречен мултикултурализъм и многоезичие.

Така на практика тази дисертация изпреварва действията на заинтересованите институции в Корея и се превръща в аналитичен наръчник за правилни политики.

Наличието в тази дисертация на „общи моменти”, известна описателност на самото явление мултикултурализъм и многоезичие според мен е оправдано, като имам предвид нейното авторство. Затова препоръчвам този текст да бъде преведен на корейски и издаден в Република Корея, за да се реализира и неговото практическо използване.

Тук трябва да спомена, че докторантът има зад гърба си значителен практически опит като преподавател по корейски на чужденци (българи), тоест като кореец, работещ в чуждоезиковата и чужда културна среда.

„Корейската” глава на дисертацията съдържа също така анализ на резултатите от интервютата, взети от т.нар. мултикултурни ученици в Корея. Тези обстоятелства, според мен, спомагат за задълбочения и многофакторния анализ на положението в Корея. Взетите интервюта впечатляват както с кръга на интервюираната аудитория, така и с добре обмислената интервю-концепция. Това е свидетелство за много добра подготовка за този важен дял от дисертацията от страна на докторанта. Получените резултати имат важно значение за направените крайни изводи.

Авторът справедливо отбелязва, че корейската целева аудитория включва не само децата от смесени бракове и чужди семейства, живущи в Корея, но и техните родители-чужденци. Последните също задължително трябва да станат участници в образователните политики, осъществявани от корейски държавни институции по отношение на възрастните чужденци, трайно заселили се в тяхната страна.

Струва ми се, че в дисертацията основният акцент е поставен върху детската аудитория, докато техните родители-чужденци отстават в сянката на корейското предучилищно и училищно образование.

Тук бих искал да добавя, че специално внимание корейските отговорни за тези политики институции трябва да обръщат върху съответната подготовка на такива родители, пред които също стои сериозната задача да интегрират децата си в корейското общество в извънучилищно време. С други думи, такива родители трябва да получат съответните мултикултуралистични и многоезични педагогически умения, за да могат техните деца да се приобщат към условията в Корея, колкото може по-бързо и по-безболезнено.

Така дисертацията има характер на една научна разработка с продължение, в което хоризонтът на мултикултурализма и многоезичието може да бъде значително разширен, с цел да бъде постигната неговата всеобхватност.

От дисертацията става ясно, че докторантът владее нужната професионална терминология, запознат е с направеното в тази област през последните години, мисли и пише академично.

Проличава и вещото научно ръководство, което, казано съвсем сериозно, е свидетелство за добре и бързо изграден „мост“ на межкултурното общуване.

В много отношения тази работа е пионерска, което не означава, че в моята рецензия не вземам под внимание и нейните слабости, но силните страни са много повече.

Докторантът в работата си използва научни източници на английски, български и корейски език.

По темата на дисертацията авторът има шест публикации.

Приветствам и участието на докторанта в няколко научни конференции, по време на които аудиторията е била запозната с настоящото изследване.

Дисертацията съдържа и няколко ценни приложения.

Всичко казано ми дава основание да предложа на членовете на уважаемото научно жури да присъдят на Ха Ян Ли образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.3. Политически науки, шифър 05.11.02 Политология (Европеистика - Политологични изследвания на ЕС – Европейска идентичност)

София, 02.10.2018 г.

Проф. дфн Александър Федотов